

Svazoví hřebci působící v roce 2016 v ZH Tlumačov

Na stanici hřebců v ZH Tlumačov v roce 2016 působili tito svazoví hřebci:

- 1879 CLIN D'OR ČT
- 2225 COLA
- 5171 LORD WEINGARD
- 2227 MONACO

Všichni zmínění hřebci byli k dispozici pro inseminaci čerstvým spermatem, pro členy SCHČT a ZCHKS za velmi výhodných podmínek. Možnost využití těchto hřebců je výsledkem spolupráce SCHČT a hřebčina SPREHE, který je svazu zapůjčil. I přes nejednu kritiku z řad chovatelů jsou to hřebci dobře použitelní ve šlechtění českého teplokrevníka.

Než si řekneme něco více k jednotlivým hřebcům, chtěl bych připomenout a zdůraznit, že pokud hovořím o šlechtění, nemyslím tím neuvážené připouštění různými hřebci pouze na základě líbivých a marketingově účelově napsaných článků. Šlechtění zvířat má jasná pravidla, genetika jako jeden z nejdynamičtějších se rozvíjejících vědních oborů již od dob zakladatele genetiky, vědce J. G. Mendela, je neúprosná. Její základní zákonitosti jsou nám známy; zcela určitě nemůžeme vystačit s náhodou, či jak se říká „šestým“ smyslem. Zde bych chtěl také poukázat na potřebu vzdělávání chovatelů koní v oblasti zootechniky, genetiky, fyziologie apod. K tomu by měly být využívány různé vzdělávací akce (školení, semináře), také tolik v poslední době diskutované, pro chovatele s výstupem do praxe. Školiteli by měli být vysokoškolští pedagogové, jež se danou problematikou zabývají dnes a denně, a to i na vědecké úrovni, a kteří by chovatele obohatili o řadu zajímavých a cenných poznatků.

O hřebcích je dlouze, mnohdy i značně hlasitě diskutováno na všech schůzích, a je to jistě v pořádku. Také nás to ovšem utvrzuje v tom, že tlaky některých majitelů nebo držitelů hřebců jsou obrovské. Názory, že bychom měli pustit do chovu každého hřebce, kterého si chovatel vybere, naprosto popírají existenci uznaných chovatelských sdružení (UCHS), a to navíc s podporou státu v podobě dotací na šlechtění. Stát totiž podporuje UCHS, které šlechtí dané plemeno. Dovolím si zde opět vyzdvihnout pojem šlechtění a připomenout definici plemene:

Plemeno je populace zvířat téhož druhu a shodného fylogenetického původu s charakteristickými vlastnostmi a znaky, které přenáší na potomstvo, má dostatečně velkou populaci a je schopná se reprodukovat. Plemeno je uměle vytvořenou taxonomickou jednotkou pro potřeby zootechniky.

Každé plemeno má vlastní šlechtitelský řád, v němž jsou uvedeny znaky daného plemene. Na to, aby jednotliví jedinci zařazovaní do PK měli předepsané znaky, musí dohlížet především rada plemenné knihy.

Vraťme se k diskuzím o hřebcích, jsou namístě. Vždyť jeden hřebec dnes může po sobě za jednu sezónu zanechat spoustu potomků. Někdy se také velmi správně pronese: a co klisny? „Zázrak!“ chce se mi v tu chvíli vykřiknout. A pak se pokračuje: vždyť klisna dává až 80 % novému hříběti. Zde by se již dalo polemizovat, neboť bychom si měli uvědomit, jak důležitá jsou pro nás plemena s homogenním původem prochovaná na linii, zásadní užitkové vlastnosti a námi požadované plemenné znaky. Kvalitní prochovaná klisna, která přísluší k prověřené rodině, s požadovanými zakódovanými genetickými vlohami, může mít kvalitní hříbě, i když na ni spadnou vrata od stodoly, jak slangově říkávali staří odborníci. Do chovu by měly být zařazovány ty nejkvalitnější klisny ze všech. Takové klisny se ovšem jen tak lehce nedochováte a jen stěží takovou koupíte. A zde je kámen úrazu celého chovu. Tedy klisna s konsolidovaným původem pocházející z kvalitní rodiny s ustálenými a prověřenými znaky (výkonnost, exteriér, konstituce, plodnost, temperament, krmitelnost, ranost aj.). Máme-li takto prochovanou klisnu, mimoto že máme poklad, můžeme si zde dovolit připustit hřebce například jen na základě jeho sportovní výkonnosti. Uvědomme si však, že jedním hřebcem většinou řešíme pouze jeden z výše uvedených znaků. Tady se zamysleme nad náročností odbornosti, a také především časovou náročností celého procesu šlechtění koní. Zvláště u koní je křížení (cross) považováno za plemenářskou metodu, která vede zpravidla rychleji k cíli. **Je však náročná na odbornou zdatnost a ukázněnost chovatelů.** Při crossu vzájemně odlišných plemen vyvoláváme vznik většího počtu různých kombinací znaků a vlastností i vytváření vlastností nových. Úspěch crossu spočívá ve správné volbě výchozích plemen a ve výběru (selekcí) těch produktů crossu, které nejlépe vyhovují našemu šlechtitelskému cíli. Při této práci používáme dědivost (heritabilitu) jako stupeň důležitých kvantitativních vlastností, což je vlastně podklad pro správnou volbu jednotlivých plemenářských metod a také ověření účinnosti daného způsobu plemenného výběru. Zaměřením plemenného výběru na rozhodující vlastnost a zvyšováním účinku tohoto výběru použitím příbuzenské plemenitby se mohou získat jedinci prošlechtění na vysokou užitkovost. Takto prošlechtění plemenici mohou ovlivnit široké populace jedinců v chovu a zvláště při použití inseminace.

Snad se Vám některý ze zde uváděných hřebců hodí do vaší koncepce chovu:

- **1879 CLIN D'OR ČT, OLDBG., vr., nar. 2010, míry: 177/166/190/21,5**

Jeden z nejdiskutovanějších hřebců v samotné historii SCHČT, a to ne z důvodů jeho kvalit, ale z důvodů jeho pořízení. Je to jediný a zatím poslední hřebec v podílovém vlastnictví svazu. Názory na jeho pořízení se různí a důvod jeho pořízení zde již nebudu opakovat. Všem zainteresovaným je znám. Byl dovezen coby 2,5letý hřebeček po úspěšně absolvovaném oldenburském körungu ve Vechtě. K jeho velkým kladům patří výborný typ a exteriér, pohlavní výraz, optimální míry odpovídající chovnému cíli českého teplokrevníka. V jeho původu se objevují známé holštýnské legendy. Přidáme-li k tomu verdikt gekört z Vechty, tak měl snad vše, co by se po takto mladém hřebečkovi mohlo chtít. Mne samotného zaujala velmi jeho mechanika pohybu. Tu pozoruji také poměrně dobrou u jeho potomstva, kdy pouze jeden jeho potomek mě svou mechanikou příliš nezaujal.

V roce 2013 absolvoval 70denní test hřebců a úspěšně dokončil výkonnostní zkoušky hřebců. Vysoké hodnocení obdržel za exteriér, mechaniku pohybu a způsob provedení skoku. Byl účastníkem seriálu pro mladé koně KMK, kde se vždy probojoval do finále. Co říci ještě o tomto hřebci? Že byl pod obrovským drobnohledem, což samozřejmě nebylo právě nejlepší pro všechny ty, kteří s ním pracovali. Možná všichni od něj očekávali nemožné a spousta mu samozřejmě i nepřála. Svého úkolu se, myslím, zhostil se ctí. Také odstartoval významnou spolupráci s hřebčínem SPREHE, jejímž výsledkem jsou následující hřebci působící v ZH Tlumačov a velmi výhodně (pro členy SCHČT) nabízení hřebci v majetku hřebčína SPREHE v Německu.

V roce 2016 bylo hřebcem Clin D'Or připuštěno 30 klisen.

- **2225 COLA, HOLST, hd., nar. 2001, míry: 175/166/190/22**

Tento hřebec měl v roce 2016 premiéru jak v PKČT tak na našem území. Tento holštýn s homogenním původem, výborným pohlavním výrazem, exteriérem a typem a opět s optimálními mírami. Vlastní výkonnost T** a T**** potomstva. Jistě zajímavé pro chovatele je, že svou výkonnost nezískal pod jedním jezdcem, ale takřkajíc pod celou rodinou Sprehe. Což může naznačovat velké pozitivum o jeho jezditelnosti. Na poli chovu je neméně úspěšný. Již po prvních ročnících hříbat byl za jejich kvalitu oceněn ve Vechtě hlavní prémie. Počet jeho potomků není vysoký, ovšem procenticky je velmi vysoko co do výkonnosti potomstva. Jeho odhad plemenné hodnoty na území Německa je 141 b., což

samozřejmě naznačuje vysokou schopnost přenosu nejen výkonnostních vloh. Vzhledem k jeho výše uvedeným kvalitám patří mezi hřebce, které lze plošně v chovu použít. Ať již ke konsolidaci původu, lepšímu upevnění výkonnosti, dodání potřebného typu i exteriéru a doufejme, že i dobré jezditelnosti. U tohoto hřebce si můžeme vybrat poměrně hodně kvalitních znaků, které chceme ve svém chovu lépe zakódovat, popřípadě zlepšit, a já Vám v tom přeji hodně štěstí. Neboť genetika má spoustu možností, jak si prosadit variabilitu, ke které ji nutí sama příroda vzhledem k přežití organismu, a na co je člověk malý pán. I tady ovšem člověk dělá velké pokroky v podobě např. sekvenování genomů jednotlivých hospodářských zvířat.

V roce 2016 bylo hřebcem 2225 COLA připuštěno 144 klisen a u průměrné natality můžeme očekávat cca 100 potomků. Jsem na ně hodně zvědavý.

- **5171 LORD WEINGARD**, OLDBG., ryz., nar. 2001, míry: 179/168/199/22

Tento ryzák zapsaný v oldenburské plemenné knize s holštýnsko-hannoverským původem nám nabízí výbornou výkonnost svou (T***) i v potomstvu (T*) a také vysoký OPH

spočítaný Německou jezdeckou federací na 145 b. Dále nám nabízí opět optimální míry, což v tomto článku zdůrazňuji jako velmi důležitý aspekt v chovu. Dobrý typ v jeho podání se mi také líbí, úplně ovšem spokojen nejsem s jeho pohlavním výrazem. Vzhledem k jeho již druhé připouštěcí sezóně jsme měli možnost vidět jeho potomstvo, a to mě na druhé straně zase uklidnilo. Již u těchto mladých hříbátek bylo vidět, že pohlavní výraz je o něco lepší než u otce, zřejmě je na tento znak heterozygot. Dále se jeho potomstvo ve většině případů vyznačovalo silnou kostrou s výraznými klouby a ušlechtilým výrazem. Jejich mechanika pohybu je poměrně dobrá až dobrá. Co jsem si všiml, tak jím byly připuštěny vcelku kvalitní klisny. Dá se dobře použít v chovu, jen ne tak plošně jako třeba Cola.

V roce 2016 připustil 62 klisen. A během roku jsem označil 33 jeho hříbat ve východních Čechách a na Moravě.

- **2227 MONACO, OLDBG., tm.hd , nar. 2013, míry: 173/165/190/21**

Tento hřebec by se dal nazvat hřebcem specialistou, a to nejen pro svůj hvězdný drezurní původ. Je to mladý hřebec, jehož použití v chovu musí být opravdu promyšleno. Mohl by navázat např. na trakénské nebo zčásti trakénské původy. Jeho heterogenní původ bychom měli hlídat. Jinak je to hřebec výborný typem, exteriérem, pohlavním výrazem a s opět optimálními mírami na hranici se silou holeně. Jakákoliv míra na hranici chovného cíle je v pořádku, není však optimální.

Samotný Monaco byl již jako hříbě na aukci ve Vechtě zařazen do třídy Elite a v r. 2015 na körungu v Redefinu obdržel prémii. Jeho původ tak jako původy u výše popsaných hřebců zde nerozebírám; určitě je již máte nastudovány. Opravdu velkou devizou hřebce Monaco je jeho mechanika pohybu, která se snad bude přenášet na potomstvo. Předpoklady pro to jsou a genetický zisk v podobě nejen mechaniky pohybu by měl být vidět. Ovšem samozřejmě je tu ještě klisna (matka možného potomka), ale o tom jsme již psali výše.

V roce 2016 hřebec Monaco připustil 41 klisen.

Musím tady také podotknout, jak důležité jsou proškolovací semináře na předvádění a úpravu koní. Je zapotřebí je neustále opakovat a školit nové mladé chovatele. Vzpomínám to zde proto, že uváděný hřebec Monaco nebyl na našem území předveden tak jako v Německu, aby ukázal maximum ze své mechaniky pohybu. Nesmíme opomíjet vliv prostředí v chovu koní,

a to hlavně u kvantitativních (měřitelných) znaků. Zde bychom mohli dlouze psát o heritabilitě (dědivosti) a jejích koeficientech, které udávají, jak velká část proměnlivosti znaku je zapříčiněna genetickými faktory. Vlastně měří podíl genotypové variance, která je výsledkem kombinací různých alel genů určující danou vlastnost. Také je důležité uvést, že se neudává na jedinci, ale na populaci a prostředí, ve kterém byla odhadnuta. Z toho zase vyplývá důležitost plemen při šlechtění. Plemeno totiž vždy patří k nějakému prostředí, je to nějaká uzavřená populace, na které se dají aplikovat genetické zásady. Zde bychom mohli pokračovat opravdu dlouho a prostupovat do tajů tak nádherné disciplíny, jakou genetika je.

Vážení chovatelé, přeji Vám co nejvíce dominantních alel u všech Vámi požadovaných vlastností v genotypu Vašich hříbat.

Ing. Roman Klos

